

Ngoại lệ

(Dựa trên slide của PGS. TS. Nguyễn Việt Hà)

Nội dung

- Khái niệm về xử lý ngoại lệ (exception handling)
- Ném và bắt ngoại lệ
- Khai báo ngoại lệ
- Ném lại ngoại lệ
- Định nghĩa ngoại lệ mới
- Xử lý ngoại lệ trong constructor

Tài liệu tham khảo

- *Giáo trình Lập trình HĐT, chương 11*

Lỗi và ngoại lệ

- Mọi đoạn chương trình đều tiềm ẩn khả năng sinh lỗi
 - lỗi chủ quan: do lập trình sai
 - lỗi khách quan: do dữ liệu, do trạng thái của hệ thống
- Ngoại lệ: các trường hợp hoạt động không bình thường
 - Người dùng nhập dữ liệu không hợp lệ
 - Kết nối mạng bị ngắt trong quá trình làm việc
- Xử lý ngoại lệ như thế nào
 - làm thế nào để có thể tiếp tục (tái) thực hiện

Lỗi và ngoại lệ (2)

- Checked Exception
 - Thường xảy ra do người dùng, không lường trước được
 - VD: Người dùng muốn mở file chưa tồn tại
 - Được kiểm tra trong quá trình biên dịch
 - IOException, SQLException, ...
- Unchecked Exception
 - Ngoại lệ xảy ra ở runtime, có thể kiểm soát được bởi dev
 - VD: NullPointerException, ArithmeticException, ...
- Error
 - Thường là vấn đề vượt quá tầm kiểm soát của dev, user
 - VD: OutOfMemoryError, VirtualMachineError, ...

Ví dụ: Checked Exception

```
InputStreamReader reader;  
BufferedReader bufReader;  
reader = new InputStreamReader(System.in) ;  
bufReader = new BufferedReader(reader) ;  
  
try {  
    String s = bufReader.readLine() ;  
}  
catch (IOException e) {  
    ...  
}
```

Ví dụ: Unchecked Exception

```
int num1 = Integer.valueOf(str1).intValue();  
int num2 = Integer.valueOf(str2).intValue();  
int num3 = num1 / num2;
```

- Các ngoại lệ thuộc lớp RuntimeException được hệ thống ném tự động
 - lỗi số học
 - lỗi chỉ số

Cách xử lý lỗi truyền thống

- Cài đặt mã xử lý tại nơi phát sinh ra lỗi
 - làm cho chương trình trở nên khó hiểu
 - không phải lúc nào cũng đầy đủ thông tin để xử lý
- Truyền trạng thái lên mức trên
 - thông qua tham số, giá trị trả lại hoặc biến tổng thể (flag)
 - dễ nhầm
 - vẫn còn khó hiểu
- Khó kiểm soát được hết các trường hợp
 - lỗi số học, lỗi bộ nhớ,...
- Người lập trình thường quên không xử lý lỗi
 - bản chất con người
 - thiếu kinh nghiệm, cố tình bỏ qua

Ví dụ


```
int devide(int num, int denom, int& error)
{
    if (0 != denom) {
        error = 0;
        return num/denom;
    } else {
        error = 1;
        return 0;
    }
}
```

Xử lý ngoại lệ (Exception handling) trong Java

- Xử lý ngoại lệ trong Java được kế thừa từ C++
- Duy trì luồng chuẩn của chương trình
 - Với exception handling, chương trình tiếp tục chạy

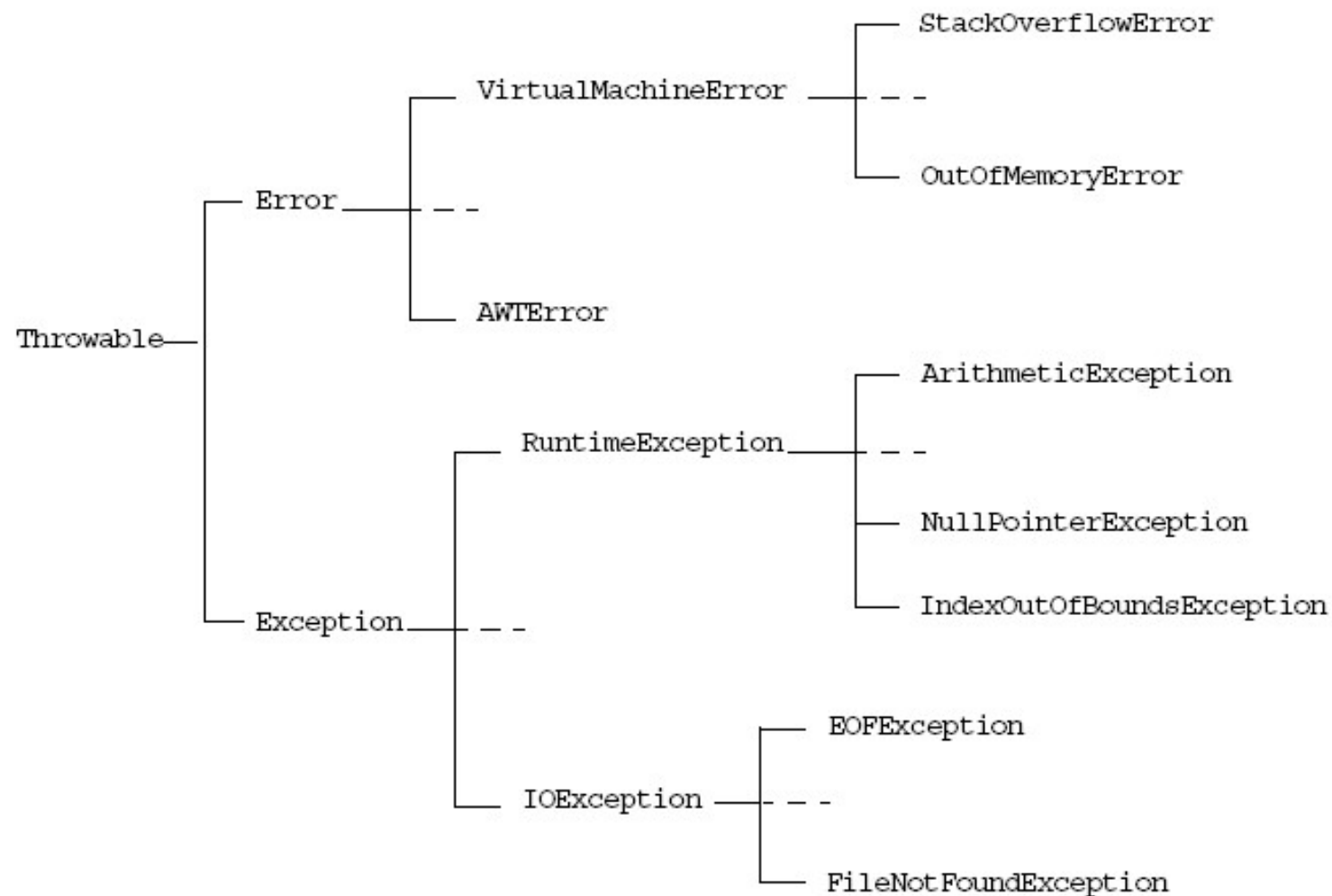
```
lệnh 6 statement 1;  
statement 2;  
statement 3;  
statement 4;  
statement 5; //exception xuất hiện  
statement 6;  
statement 7;  
statement 8;  
statement 9;  
statement 10;
```

Xử lý ngoại lệ (Exception handling) trong Java

- Dựa trên cơ chế ném và bắt ngoại lệ
 - ném ngoại lệ: dừng chương trình và chuyển điều khiển lên mức trên (nơi bắt ngoại lệ)
 - bắt ngoại lệ: xử lý với ngoại lệ
- Ngoại lệ: là đối tượng mang thông tin về lỗi đã xảy ra
 - ngoại lệ được ném tự động
 - ngoại lệ được ném tường minh

Phả hệ ngoại lệ trong Java

Ưu điểm của cơ chế ném bắt ngoại lệ

- Dễ sử dụng
 - dàng chuyển điều khiển đến nơi có khả năng xử lý ngoại lệ
 - có thể ném nhiều loại ngoại lệ
- Tách xử lý ngoại lệ khỏi thuật toán
 - tách mã xử lý
 - sử dụng cú pháp khác
- Không bỏ sót ngoại lệ (có thể ném tự động)
- Làm chương trình dễ đọc hơn, an toàn hơn

Ném và bắt ngoại lệ


```
...  
try {  
    a = divide(num, denom) ;  
} catch (Exception e) {  
    System.out.println(e.getMessage()) ;  
    ...  
}
```

Cú pháp `try` - `catch`

- Việc phân tách đoạn chương trình thông thường và phần xử lý ngoại lệ được thể hiện thông qua cú pháp **`try`** - **`catch`**
 - Khối lệnh `try { ... }`: khối lệnh có khả năng ném ngoại lệ
 - Khối lệnh `catch () { ... }`: bắt và xử lý với ngoại lệ

```
try {  
    // throw an exception  
}  
catch (Throwable e) {  
    // exception-handling statements  
}
```

Cú pháp `try catch finally`

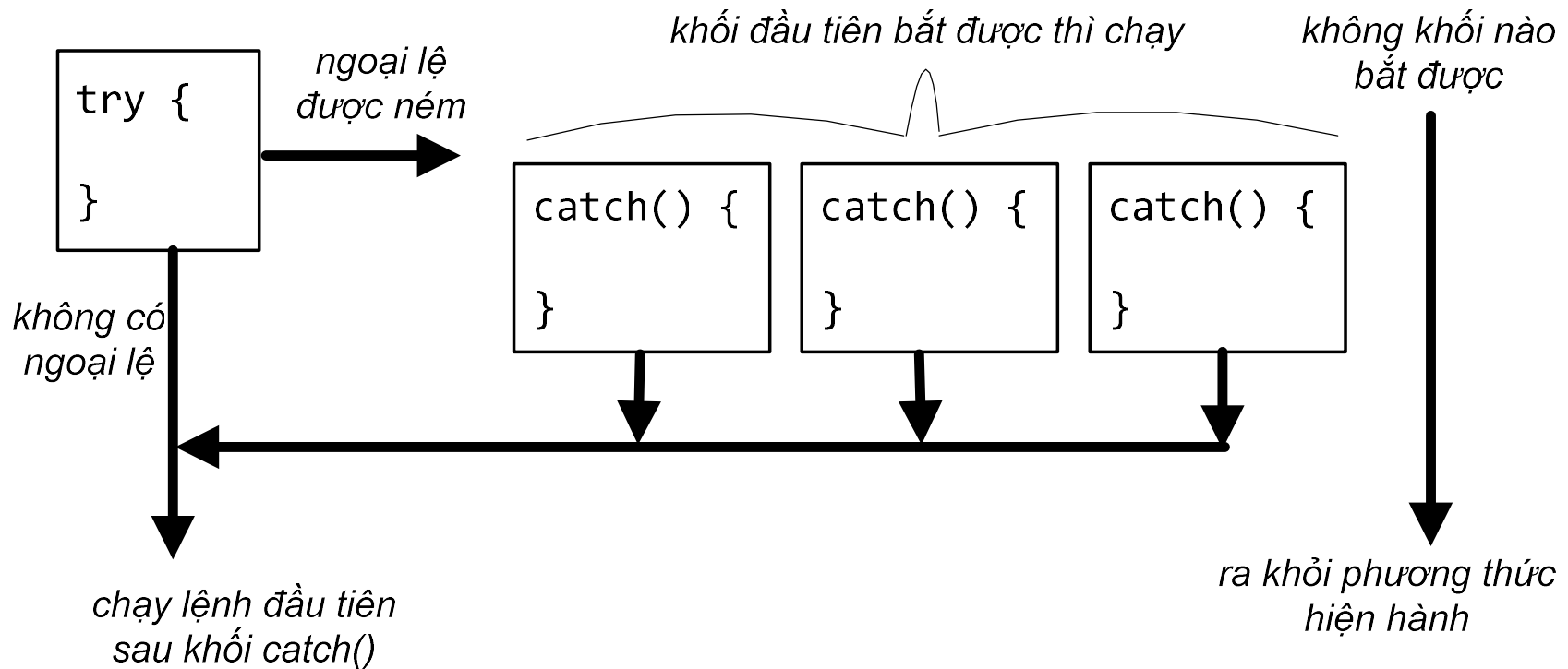

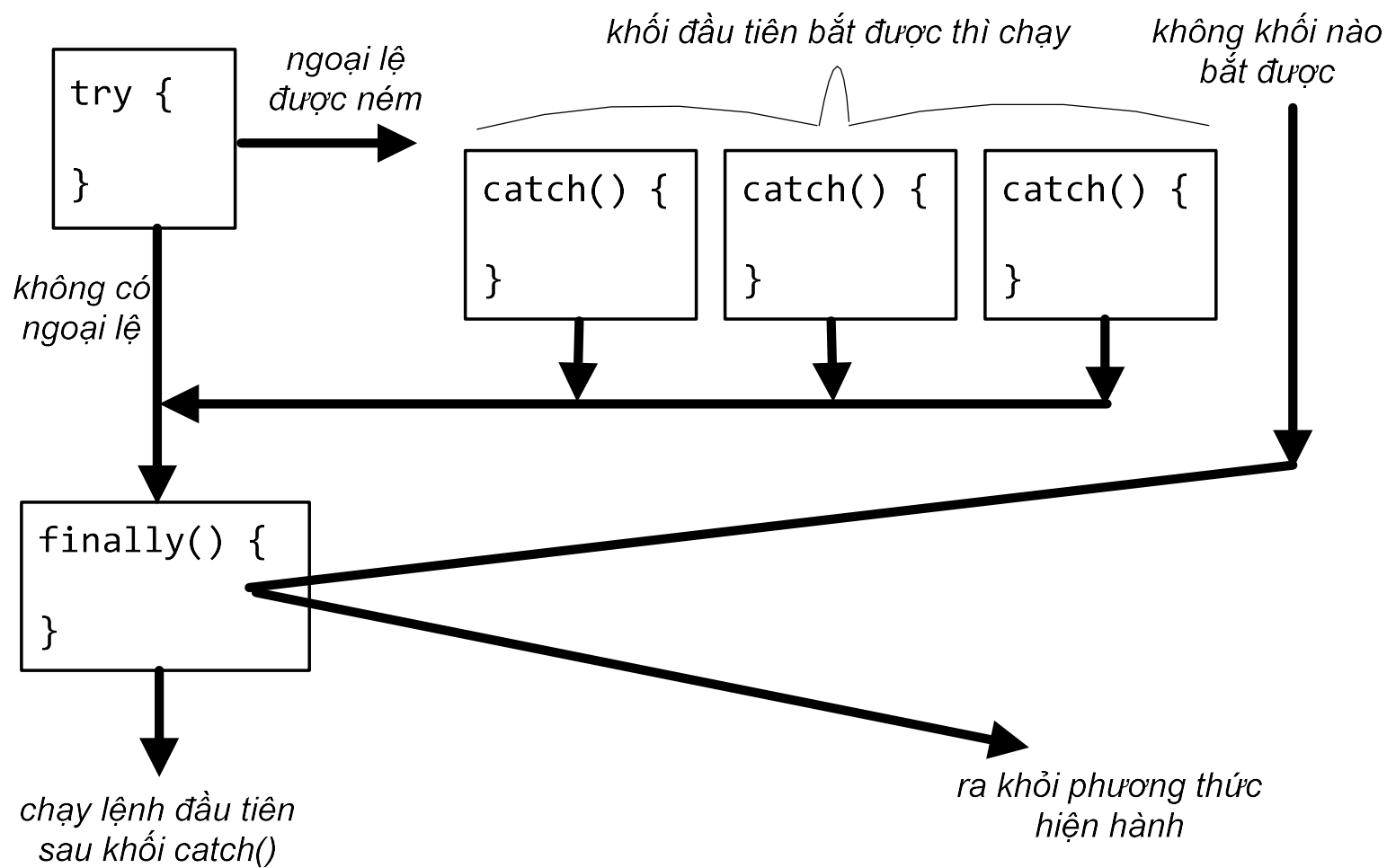
- Có thể bắt nhiều loại ngoại lệ khác nhau bằng cách sử dụng nhiều khối lệnh `catch` đặt kế tiếp
 - khối lệnh `catch` sau không thể bắt ngoại lệ là lớp dẫn xuất của ngoại lệ được bắt trong khối lệnh `catch` trước
- Khối lệnh `finally` có thể được đặt cuối cùng để thực hiện các công việc “dọn dẹp” cần thiết
 - `finally` luôn được thực hiện dù ngoại lệ có được bắt hay không
 - `finally` được thực hiện cả khi không có ngoại lệ được ném ra

Cú pháp try catch finally


```
try {  
...  
    throw new Exception1();  
}  
catch(Exception e) {  
... (B)  
}  
catch(Exception1 e) {  
... (A)  
}  
finally {  
... (C)  
}
```


Ví dụ

```
InputStreamReader reader = new InputStreamReader(System.in);
BufferedReader buf = new BufferedReader(reader);
try {
    String str = buf.readLine();
    num = Integer.valueOf(str).intValue();
}
catch (IOException e) {
    System.err.println("IO Exception");
}
catch (NumberFormatException e) {
    System.err.println("NumberFormatException");
}
catch (Exception e) {
    System.err.println(e.getMessage());
}
finally {
    buf.close();
}
```

Ném ngoại lệ khỏi phương thức

- Không nhất thiết phải xử lý ngoại lệ trong phương thức
 - không đủ thông tin để xử lý
 - không đủ thẩm quyền
- Phải khai báo việc ném ngoại lệ tường minh
 - từ khóa **throws**
 - có thể ném ngoại lệ thuộc lớp dẫn xuất của ngoại lệ được khai báo

Ném ngoại lệ (tường minh)

- Ném ngoại lệ bằng câu lệnh **throw**

```
if (0==denominator) {  
    throw new Exception();  
} else res = nominator / denominator;
```

Ném ra từ phương thức

```
int divide(int num, int denom) throws  
    Exception  
{  
    if (0 == denom)  
        throw new Exception("denom = 0");  
    return num/denom;  
}
```

Ví dụ


```
int readInt() throws IOException, NumberFormatException
{
    InputStreamReader reader;
    reader = new InputStreamReader(System.in);
    BufferedReader buf = new BufferedReader(reader);
    String str = buf.readLine();
    return Integer.valueOf(str).intValue();
}
```


Ngoại lệ và override methods

- Phương thức override tại lớp dẫn xuất có thể không ném ngoại lệ
- Nếu ném ngoại lệ ở override methods, ngoại lệ phải
 - Chính là ngoại lệ ở method tương ứng ở lớp cha
 - Ngoại lệ là con của ngoại lệ trên
 - → *Đảm bảo bắt được ngoại lệ khi sử dụng cơ chế đa hình*

Ví dụ

```
class A {  
    public void methodA() throws RuntimeException {  
    }  
}  
  
class B extends A {  
    public void methodA() throws ArithmeticException {  
    }  
}  
  
class C extends A {  
    public void methodA() throws Exception {  
    }  
}  
class D extends A {  
    public void methodA() {  
    }  
}
```

Ví dụ:

```
A a1 = new B() ;  
A a2 = new D() ;  
try {  
    a1.methodA() ;  
    a2.methodA() ;  
}  
catch (RuntimeException e) {  
    ...  
}
```

Ném lại ngoại lệ

Sau khi bắt ngoại lệ, nếu thấy cần thiết chúng ta có thể ném lại chính ngoại lệ vừa bắt được để cho chương trình mức trên tiếp tục xử lý

```
try { ...  
}  
catch (Exception e) {  
    System.out.println(e.getMessage());  
    throw e;  
}
```

Lần vết ngoại lệ `StackTrace`

- Có thể sử dụng phương thức `printStackTrace()` để lần vết vị trí phát sinh ngoại lệ
 - debug chương trình

```
public class Test4 {  
    void methodA() throws Exception {  
        methodB();  
        throw new Exception();  
    }  
    void methodB() throws Exception {  
        methodC();  
        throw new Exception();  
    }  
    void methodC() throws Exception {  
        throw new Exception();  
    }  
    public static void main(String[] args) {  
        Test4 t = new Test4();  
        try {  
            t.methodA();  
        }  
        catch(Exception e) {  
            e.printStackTrace();  
        }  
    }  
}
```

Ném ngoại lệ từ `main()`

- Nếu không có phương thức nào bắt ngoại lệ, ngoại lệ sẽ được truyền lên phương thức `main()` và được cần được xử lý tại đây.
- Nếu vẫn không muốn xử lý ngoại lệ, chúng ta có thể để ngoại lệ truyền lên mức điều khiển của máy ảo bằng cách khai báo `main()` ném ngoại lệ
 - chương trình sẽ bị dừng và hệ thống sẽ in thông tin về ngoại lệ trên Console (`printStackTrace()`)

Ví dụ


```
import java.io.*;

public class Echo {
    public static void main(String[] args)
        throws IOException {
        InputStreamReader reader;
        BufferedReader bufReader;
        reader = new InputStreamReader(System.in) ;
        bufReader = new BufferedReader(reader) ;
        String s;
        while( null != (s = bufReader.readLine()) )
            System.out.println(s) ;
    }
}
```


Hoán đổi ngoại lệ (checked → unchecked)

- Có thể đổi ngoại lệ cần kiểm tra thành ngoại lệ không cần kiểm tra
 - *chưa biết nên làm gì*

```
void wrapException() {  
    try {  
        ...  
        throw new IOException();  
    }  
    catch (IOException e) {  
        throw new RuntimeException(e);  
    }  
}
```

Hoán đổi ngoại lệ (unchecked → checked)


```
try {  
    wrapException();  
} catch (RuntimeException e) {  
    try {  
        throw e.getCause();  
    }  
    catch (IOException e1) {  
        ...  
    }  
}
```

Tự định nghĩa ngoại lệ

- Tự tạo lớp ngoại lệ để phục vụ các mục đích riêng
- Lớp ngoại lệ mới phải kế thừa từ lớp Exception hoặc lớp con của lớp này
- Có thể cung cấp hai constructor
 - constructor mặc định (không tham số)
 - constructor nhận một tham số String và truyền tham số này cho phương thức khởi tạo của lớp cơ sở

Ví dụ


```
class SimpleException extends Exception {  
}
```

```
class MyException extends Exception {  
    public MyException() {}  
    public MyException(String msg) {  
        super(msg) ;  
    }  
}
```

Khởi tạo đối tượng và xử lý ngoại lệ

- Làm thế nào để thông báo khi hàm khởi tạo đối tượng gặp lỗi
 - không có giá trị trả lại
- Một cách là khởi tạo với một trạng thái đặc biệt và hi vọng sẽ có đoạn mã chương trình kiểm tra trạng thái này
- Cách hợp lý hơn cả là ném ngoại lệ

```
class InputFile {  
    public InputFile(String fname) throws IOException {  
        ...  
    }  
    ...  
}  
  
---  
try {  
    InputFile fin = new InputFile("data.txt");  
    int n = fin.readInt();  
    ...  
}  
catch (IOException e) {  
    System.err.println(e.getMessage);  
}
```

Bài tập và thực hành

- Tìm hiểu về phả hệ ngoại lệ của Java
- Thực hành
 - ném và bắt ngoại lệ
 - khai báo phương thức ném ngoại lệ
 - constructor ném ngoại lệ
 - tự định nghĩa ngoại lệ